

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”
DIN CHIȘINĂU**

Cu titlu de manuscris

CZU: 37.016 : 811.111 (043.2)

AHMET YILDIZ

**DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR LA LECȚIILE
DE LIMBĂ ENGLEZĂ PRIN STRATEGIA PROBLEMATIZĂRII**

**SPECIALITATEA 532.02 - DIDACTICA ȘCOLARĂ PE TREPTE ȘI
DISCIPLINE DE ÎNVĂȚĂMÂNT (LIMBA ENGLEZĂ)**

AUTOREFERAT

al tezei de doctor în științe pedagogice.

CHIȘINĂU, 2018

Teza este elaborată la Catedra de Științe ale Educației a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Conducător științific:

Galina GRĂDINARI, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, UPS ”Ion Creangă” din Chișinău.

Specialitatea: 532.02 - Didactica școlară pe trepte și discipline de învățământ (limba engleză)

Referenți oficiali:

Nicolae SILISTRARU, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar.

Angela SOLCAN, doctor în pedagogie, conferențiar universitar.

Componența Consiliului Științific Specializat:

Nina PETROVSCHI, președinte, doctor habilitat în pedagogie, conferențiar universitar

Liuba PETRENCO, secretar științific, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Maia COJOCARU-BOROZAN, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

Elena CONSTANTINOVICI, doctor habilitat în filologie, profesor universitar

Adrian CHICOV, doctor habilitat în pedagogie, conferențiar universitar

Ludmila ARMAȘU-CANȚĂR, doctor în filologie, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la **18 iulie 2018**, ora **10:00**, în ședința Consiliului Științific Specializat D 33.532.02 – 17, din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, adresa: str. I. Creangă nr. 1, bloc 2, sala Senatului.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și la pagina web a www.cnaa.md

Autoreferatul a fost expediat la **18 iunie 2018**.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat:

doctor în pedagogie, conferențiar universitar _____ Liuba PETRENCO

Conducător științific:

Doctor în pedagogie, conf. universitar _____ Galina GRĂDINARI

Autor _____ Ahmet YILDIZ

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. În condițiile actuale ale progresului științei, tehnicii și culturii, un popor cu un nivel scăzut al creativității, cu o cultură limitată, nu va putea rezolva eficient problemele cu care se confruntă. Lumea actuală este produsul unor decizii bazate pe creativitate, unele dintre ele venind din supraviețuirea ideilor marilor gânditori ai lumii, altele – din negarea lor sau din numeroase momente de gândire asupra lor. Gândirea umană merge în trei pași: de la o idee în care credem spre una pe care o gândim și prin una prin care o trecem pe cea dintâi. Individul este așteptat să devină tot mai mult *creator* și responsabil de propria sa viață. Individualizarea apare ca un proces de construcție personală a unor varietăți de roluri. Ceea ce o persoană *este*, determină *ceea ce trebuie să facă*. Societatea noastră este vital interesată în dezvoltarea și afirmarea în proporții de masă a personalităților creatoare. Există în epoca noastră un interes general și crescând referitor la actul creației, la procesele care îi stau la bază, la modul în care poate fi depistată și cultivată creativitatea [1].

În acest context, școala personalizează tot atât de mult pe cât învățarea este un exercițiu eminent individual. Astfel, mai multă educație înseamnă mai multă individualizare.

Vocația gândirii – *creativitatea*, devine o premisă educațională, oferind teme serioase pentru modelarea individualității creative. Ea se axează pe fundamentarea cognitivă a condițiilor de creativitate sau de adoptare a noului ca nou printr-o reflecție asupra lui. *Reviziunea creativității* este, astfel, așteptată să ofere acel *reper metodologic* care este în același timp produs și producător de *practici educaționale modernizatoare*. Rezultă că cunoașterea specifică creativității se reconstruiește o dată cu reconstrucția universului educației.

În acest proces apar, desigur, decalaje și eventuale divergențe, or, pentru a explica transformările educaționale care se produc azi, este nevoie de a găsi soluțiile ale căror scop central ar consta în modernizarea procesului educațional.

Reieșind din aceste constatări preliminare, trebuie să menționăm că de atunci de când s-a vorbit pentru prima dată despre creativitate și până azi, conceptualizarea acesteia a suferit mai multe intervenții definitorii în general, cât și în aspect educațional, în special.

Azi comanda socială pentru învățarea limbii engleze este extrem de largă, fiind determinată de nevoia unei legitimări de ordin comunicativ, de necesitatea reducerii incertitudinii în relațiile umane generale și pentru a poziționa procesul educațional la nivelul cerințelor internaționale. Învățarea limbii engleze în școală este permanent solicitată ca factor social, iar dezvoltarea creativității la lecțiile de limba engleză ar fi, indiscutabil, *o soluție rezonabilă pentru orice sferă de activitate, cu consecințe relațional-comunicative evidente*.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare

Problema creativității și dezvoltării acesteia la elevi prin problematizare a fost studiată sub atât sub aspect psihologic, pedagogic cât și filozofic și teatral. Urmare logică a investigațiilor științifice în domeniul dezvoltării creativității sunt cercetările efectuate de: T. M. Amabile [26], J.P. Guilford [31], E. P. Torrance [41], R. Sternberg și J. Davidson [40] J. Houtz și D. Krug [32].

Sub aspect pedagogic cercetările efectuate de R. Florida [27], R. Fritz [28], A. Stoica - Constantin [16]. M. Mircescu [10], M. Степанова [24], M. Махмутов [21], subsumează rezultatele investigațiilor vizate și argumentează caracterul decisiv al dezvoltării creativității la orele de limbă engleză prin metoda problematizării.

În știința pedagogică din Republica Moldova problema dezvoltării creativității la elevi a fost studiată de către A. Solcan, S. Martîniuc, N. Lascu [7, 9, 14]. Studiile menționate prezintă interes teoretic pentru cercetarea noastră. Investigațiile menționate nu reflectă direct dezvoltarea creativității la elevi la orele de limbă engleză prin metoda problematizării. Cu toate acestea, cercetările menționate au o importanță conceptuală semnificativă pentru cercetarea noastră.

Analiza literaturii permite să concluzionăm că esența creativității constă în *procesualitatea sa*, ca proces al creării, pentru stimularea creativității este necesară existența unei tensiuni între multitudinea de factori care generează lucrurile noi și originale. Raporturile determinante ale creativității în procesul educațional – *insign, motivație, inspirație, talent, supradotare, inteligență în raport cu creativitatea*, au fost identificate ca o contribuție la demersul de clarificare a creativității în procesul educațional. Un rol important în acest context îl are gândirea convergentă și divergentă a elevului, intuiția lui, principalul motiv al creativității constituindu-l tendința elevului de a se „prezenta” pe sine, de a se manifesta în așa mod încât să se „descătușeze” potențialul său de facto. S-a determinat că elevul se împlinește ca ființă care învață anume prin creativitate. Instrumentarul metodologic – strategia problematizării de dezvoltare a creativității dezvăluie specificul creativității ca proces, ca produs, ca potențialitate și dimensiune a personalității elevului, fapt ce contribuie la dezvoltarea creativității elevilor.

Problema de cercetare se prefigurează astfel din incertitudinile didactice, care marchează actualmente creativitatea ca factor de succes relațional și verbal și care pot fi anulate prin parcurgerea unei etape *de convertire a gândirii elevilor la condițiile speciale ale reflecției creative*.

Scopul cercetării constă în elaborarea unei strategii didactice de micronivel ce stimulează activitatea de gândire a elevilor și asigură dezvoltarea creativității acestora în cadrul lecțiilor de limba engleză la nivelul claselor gimnaziale.

Obiectivele cercetării:

- Configurarea analitică a viziunii educaționale a creativității;

- Examinarea proceselor de definire a *creativității* și dezvoltarea specificului mai multor abordări teoretice ale creativității;
- Valorificarea ideilor și concepțiilor privind problematizarea și problematologizarea ca factori ai creativității elevilor;
- Analiza unui șir de modele ale creativității și a raporturilor determinante ale creativității, în care se înscriu: *insign și creativitate, motivație și creativitate, talent și creativitate; imaginație și creativitate;*
- Punerea în valoare a creativității din perspectivă instructivă și analiza creativității în limbă, aspectul ei generativ (productivitatea limbii);
- Elaborarea instrumentarului de dezvoltare a creativității și validarea acestuia în practica didactică.

Metodologia cercetării științifice se constituie din: 1. Metode *teoretice*: analiza, sinteza, compararea, generalizarea, sistematizarea conceptelor pedagogice. 2. Metode *experimentale*: experimentul pedagogic. 3. Metode *empirice*: conversația, discuția, chestionarea, testarea, observația, analiza produselor activității elevilor. 4. Metode de *interpretare a datelor*: analiza cantitativă și calitativă a datelor cercetării și prelucrarea matematică și statistică a rezultatelor experimentale.

Noutatea și originalitatea științifică. constă în identificarea gândirii creitice, care este deosebită de gândirea creatoare, deoarece este *acea gândire care examinează argumentația*, pentru a determina dacă este sau nu valabilă. S-a ilustrat că gândirea creatoare utilizează abilitățile gândirii nu pentru a examina un argument, ci pentru a produce, a descoperii ceva ce este nou și de valoare. Au fost conceptualizate două entități în dezvoltare a creativității elevilor: *problematizarea*, care este modalitatea de a crea în mintea elevului o stare (situație) conflictuală (critică sau de neliniște), intelectuală pozitivă, determinată de necesitatea cunoașterii unui obiect, fenomen, proces sau a rezolvării unei probleme teoretice sau practice, pentru a obține progres în pregătire. A doua este *problematologia*, ca o nouă manieră de gândire, prin care problema nu își găsește direct un răspuns, ci generează alte întrebări, care urmează să fie soluționate. De asemenea, a fost elaborat și valorificat analitic *Codul elevului creativ*.

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea unui instrumentar metodologic valid – Strategia problematizării de dezvoltare a creativității elevilor, care dezvoltă specificul creativității ca proces, ca produs, ca potențialitate și dimensiune a personalității elevului, fapt ce contribuie la dezvoltarea creativității elevilor.

Semnificația teoretică a lucrării rezidă în: la nivel teoretic a fost definită *problematologia* din perspectivă educațională, ca o nouă manieră de gândire a elevilor, ca un

studiu de interogatoriu pozitiv, ocupându-se de dialectica întrebării – întrebării - răspunsului și supunând chestionarea chestionării însăși. De asemenea, a fost argumentat conceptul de *gândire critică* a elevilor, comparativ cu cel de gândire creatoare.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în elaborarea și aplicarea modelului dezvoltării creativității elevilor la lecțiile de limbă engleză. Valorificarea educațională a Strategiei problematizării de dezvoltare a creativității elevilor, având ca o componentă de bază Instrumentarul DCE la lecțiile de limba engleză a confirmat experimental validitatea dezvoltativă a tehnicilor aplicate.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere sunt cuprinse în următoarele teze:

- p
problematizarea este un „studiu de interogatoriu” și se definește ca o strategie a înțelegerii și rațiunii, bazată pe analiza interogării sau chestionării și a rolului său fundamental în gândirea și dezvoltarea creativității elevului;
- p
problematizarea antrenează aptitudinile creative și dezvoltă schemele operatorii ale gândirii divergente, asigurând în același timp și o motivare intrinsecă a învățării la orele de limba engleză;
- p
problematizarea și problematologizarea pot fi considerate ca cele mai valoroase metode ale didacticii moderne pentru dezvoltarea creativității elevilor în cadrul orelor de limbă străină;
- C
creativitatea ca proces, ca produs, ca potențialitate și dimensiune a personalității elevului poate fi dezvoltată prin strategia problematizării de dezvoltare a creativității la orele de limba străină;
- I
Instrumentarul DCE elaborat și aplicat experimental este o modalitate practică de utilizare a mijloacelor didactice în calitate de tehnici specific activității didactice.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele acestui studiu de doctorat au fost implementate în cadrul Modelului Dezvoltării Creativității elevilor ce a fost elaborat și implementat la lecțiile de limbă engleză în clasele a 7-a și a 8-a la Liceul Teoretic *Orizont* din Chișinău.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele cercetării au fost expuse la următoarele conferințe: „Probleme actuale de Lingvistică și Glotodidactică, UPS „Ion Creangă”, Catedra Filologie Germană, Chișinău, 27 noiembrie, 2014; „Crearea Filosofiei Educației în secolul XXI în școlile private” din 28-30 noiembrie, 2014, organizat de către Ministerul Educației din Turcia; a VII-a

Conferință Internațională FELT a profesorilor de limbă engleză „New Trajectories in ELT Teacher Profile”, organizat de universitatea FATIH din Istanbul; Conferința Internațională META: „Learning Foreign Languages – Opening new Doors” a profesorilor de limbă engleză, 25 aprilie, 2015 în Republica Moldova.

Publicațiile la tema tezei. Conținutul principal al lucrării a fost reflectat în 7 articole științifice, dintre care: 3 - în reviste științifice de specialitate, categoria C [18]; 4 – în culegeri de articole științifice internaționale și naționale [17, 29, 30].

Volumul și structura tezei. Volumul părții principale a tezei îl constituie 120 pagini inclusiv 10 tabele și 13 figuri. Conținutul tezei este structurat în felul următor: adnotare în limbile română, rusă și engleză, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări practice, bibliografie (180) titluri și 10 anexe.

Cuvinte cheie: creativitate, problematizare, problematologie, gândire creitică, gândire creatoare, codul elevului creativ, instrumentar de dezvoltare a creativității, strategie problematologică, stadii ale creativității, tipuri de gândire.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și contextul teoretico-științific și aplicativ de realizare a cercetării; sunt formulate: problema, scopul și obiectivele cercetării; este evidențiată inovația științifică a rezultatelor obținute; sunt descrise: problema științifică soluționată și importanța teoretică a lucrării, care sprijină metodologic originalitatea modernizării demersului educațional prin integrarea modelului pedagogic din perspectiva formării culturii muncii elaborat și implementat în corespundere cu efectivul reperelor conceptuale expuse în teză, accentuând astfel valoarea aplicativă a lucrării.

În **Capitolul 1 „Abordări conceptuale ale creativității în procesul educațional”** sunt examinate procesele de definire a *creativității*, care rezidă în asocierile particulare ale acestui concept cu artele, în natura complexă a creativității și în varietatea teoriilor care au fost dezvoltate pentru a o explica. Creativitatea în toate domeniile, inclusiv în didactică, *se naște și se dezvoltă în libertate*. Este vorba de o libertate a tuturor, individuală și socială, în deplină concordanță cu actele sociale constitutive.

În cadrul teoretic al creativității se dezvăluie specificul mai multor abordări: *teoria creativității a lui C. Roger*, reflectă faptul că creativitatea nu înseamnă doar receptarea și consumul de nou, ci, în primul rând, *crearea noului*; *teoria trăsăturilor de personalitate creative*, care arată că, în sens larg, creativitatea are în vedere abilitățile pe care le întâlnim la majoritatea oamenilor; *teoria creării noului (T. Amabile)*, [26] care consideră că adoptarea deciziilor, atât într-un domeniu profesional, cât și în viața cotidiană, implică deseori creativitatea; *teoria pe pași*

mici de integralitate (R. Weisberg) [5], după care creativitatea reprezintă doar o rezolvare de probleme în trepte sau o gândire creativă evolutivă, *teoria holistică a lui H. Gardner* [Ibidem], care se declară în favoarea abordării creativității dintr-o perspectivă holistă, care să permită surprinderea fenomenului la întregul său nivel de complexitate; *teoria relațională*, care afirmă că unul dintre principiile fundamentale ale creației și inovației se referă la *punerea în relație*; *teoria compensativă a creativității*, susținută de A. Alder, după părerea căruia oamenii sunt creativi în diferite domenii pentru a-și compensa propriile lipsuri etc., [Ibidem].

De asemenea, se atestă numeroase definiții ale creativității, fără să fie formulată o definiție general acceptată. De exemplu, o definiție amplă a creativității a fost enunțată de E.P. Torrance: creativitatea este "un proces de sensibilizare la probleme, deficiențe, goluri în cunoștințe, elemente care lipsesc, dizarmonii etc.; identificarea dificultăților; căutarea de soluții sau formularea ipotezelor asupra deficiențelor: testarea și re-testarea acestor ipoteze și, posibil, modificarea și re-testarea lor; în final, comunicarea rezultatelor [41]. T.M. Amabile, împreună cu coautorii, definesc creativitatea ca "producerea de idei noi și utile în orice domeniu" al activității umane, de la științe la arte, în educație, în afaceri sau în viața cotidiană [26].

Există multe aspecte ale creativității în funcție de domeniul de creație, însă o definiție ar include abilitatea de a combina cunoștințe din domenii anterior disparate, de a lua obiecte sau idei existente și a le combina în moduri diferite pentru noi scopuri. Astfel, o definiție simplă a creativității este acțiunea de a combina elemente anterior necombinate. În prezent există o multitudine de modalități prin care este definită creativitatea. Specialiștii susțin că a fi creativ înseamnă a crea ceva nou, original și adecvat realității. A crea înseamnă: a face să existe, a aduce la viață, a cauza, a genera; a produce, a fi primul care interpretează rolul și dă viață unui personaj, a compune repede, a zămisli etc.; creativ este cel care se caracterizează prin originalitate și expresivitate, este imaginativ, deschizător de drumuri, inventiv, inovativ etc. I. Taylor, cercetător în domeniul psihologiei sociale, a analizat peste 100 de definiții ale creativității și a pus în evidență *5 nivele de creativitate* [11].

Un aspect important al analizei este identificarea *gândirii creitice*, aici E. R. Hilgard menționând că ea este deosebită de gândirea creatoare, deoarece este *acea gândire care examinează argumentația, pentru a determina dacă este sau nu valabilă*. În schimb, gândirea creatoare utilizează, după Hilgard, abilitățile gândirii nu pentru a examina un argument, ci pentru a produce, a descoperii ceva ce este nou și de valorare [5]. Totuși, o separare netă a gândirii creitice de gândirea creatoare cred că nu se poate face. Alte două tipuri de gândire, gândirea divergentă și convergentă sunt considerate ingrediente importante ale creativității. *Gândirea divergentă* este aptitudinea intelectuală de generare creativă, cu fluentă și viteză, a unor soluții multiple, originale, neobișnuite, diverse și elaborate la o problemă stabilită *Gândirea*

convergentă este aptitudinea intelectuală de a evalua în mod logic idei /soluții, de a critica și a opta pentru soluția cea mai avantajoasă a unei probleme date, dintr-o selecție de soluții [31].

Tot în acest cadru analitic, au fost analizate un șir de modele ale creativității: Modelul Wallas; Modelul Barron; Modelul Rossman; Modelul Osborn etc. și raporturile determinante ale creativității, în care se înscriu: *insign și creativitate* (R. Sternberg și J. Davidson); *motivație și creativitate* (C. Rogers); *talent și creativitate; imaginației și creativitate* etc, [5].

Capitolul 2 “Strategia problematizării ca instrument didactic de dezvoltare a creativității elevilor” pune în valoare creativitatea din perspectivă instructivă, or, în știința educației își face tot mai mult loc concepția că la orice persoană normală creativitatea poate fi dezvoltată într-o măsură mai mică sau mai mare, într-o direcție sau alta. Până nu de mult se credea, spune A. F. Osborn, că o persoană este fie creatoare, fie necreatoare și că, în aceasta privință, nu este nimic de făcut. Dar acum cercetarea științifică a stabilit că aptitudinile creatoare pot fi deliberat și măsurabil dezvoltate [5].

În viziunea cercetătorului S. Cristea [5], creativitatea în procesul educațional definește un *produs creator*, situat cel puțin la nivel inventiv; un *proces creativ*, orientat în direcția sesizării și a rezolvării situațiilor-problemă la nivelul gândirii divergente; o *dimensiune axiologică a personalității* care valorifică resursele sistemului psihic uman, la nivelul interacțiunii optime dintre *atitudinile creative și aptitudinile creative*.

Specialiștii înțeleg prin creativitate dispoziția inventivă sau capacitatea de înnoire existentă în stare potențială la orice individ uman și la toate vârstele. Se constată că sistemul de învățământ actual nu stimulează creativitatea, ci mai degrabă *gândirea conformistă*, elevii fiind puși în situația de a înmagazina date și nu de a judeca independent. Din acest motiv, notele obținute în școală n-ar fi o garanție a unei activități creatoare ulterioare. Fără îndoială, generalizarea situației asupra întregului proces de învățământ nu este justificată. Totuși, în școală sunt numeroase situații și condiții care favorizează *steriotipia* în munca didactică, cu repercusiuni asupra gândirii elevilor.

Problema găsirii celor mai eficiente metode de dezvoltare a flexibilității și creativității gândirii în condițiile procesului de învățământ se află la ordinea zilei. Scopul tuturor acestor activități este de a dezvolta la elevi aptitudinea și priceperea de a ataca și rezolva creator problemele pe care le vor întâlni ulterior în practică și în activitatea de cunoaștere. În acest context, este important ca practica rezolvării creatoare a problemelor să fie legată de întregul proces de învățământ, la toate nivelele. Se examinează opinia cercetătoarei M. Fryer [6], care examinează opinia profesorilor privind dezvoltarea creativității la elevi, menționând că majoritatea profesorilor consideră că creativitatea *poate fi dezvoltată*, deși mulți practicieni și-o imaginează ca pe un har, astfel noțiunea de creativitate ca har presupunând existența unor

aptitudini înnăscute. Totuși, nu au fost găsite probe care să confirme acest punct de vedere. În schimb, afirmă autoarea, există indici că unele diferențe țin mai curând de gradul de dezvoltare decât de conținut și că aceste diferențe sunt legate *de nivelele de cunoaștere, de abilitare și motivație*.

Cu referire la creativitatea în limbă, se analizează *aspectul generativ*, altfel spus, productivitatea limbii. Se examinează unele întrebări la care este imposibil să se dea un răspuns, dacă nu pornim de la creativitatea limbii engleze, adică având în vedere facultatea de a înțelege sau a produce cuvinte și fraze noi, în număr aparent nelimitat. Adică nu este explicabil cum, după ce aud un număr relativ mic de rostiri, elevii dobândesc aptitudinea creatoare de a înțelege și produce indefinit de multe propoziții gramaticale diferite.

În acest context de referință, este menționat *Portofoliul European al Limbilor și Cadrul European comun de referință pentru limbi*, [8, p.10] care au menirea de a atribui procesului de învățare a unei limbi mai multă transparență, acordând astfel ajutor elevilor în dezvoltarea capacității lor de reflecție și de autoevaluare, ceea ce le permite să-și asume din ce în ce mai multe responsabilități pentru propria învățare. Această funcție coincide cu obiectivul Consiliului Europei care vizează încurajarea dezvoltării autonomiei elevului în materie de învățare.

În *Cadrul European comun de referință pentru limbi* se afirmă că orice act de predare/învățare este într-un anumit mod afectat de fiecare din următoarele dimensiuni: strategii, sarcini, texte, competențe individuale, competența de comunicare lingvistică, activități și domenii. În același timp, în orice act de învățare este posibil ca obiectivul să fie focalizat asupra uneia sau altei dimensiuni sau asupra unui oarecare ansamblu de dimensiuni, celelalte dimensiuni fiind considerate drept mijloace în raport cu obiectivele, drept dimensiuni care vor avea prioritate în alte momente sau ca nepertinente în cazul dat. Elevul, ca utilizator al unei limbi, este considerat, în primul rând drept actor social, care are de îndeplinit anumite sarcini într-o serie de circumstanțe date, într-un mediu specific, în cadrul unui domeniu particular de activitate.

Sunt conceptualizate două entități în dezvoltarea creativității elevilor: *problematizarea*, care este modalitatea de a crea în mintea elevului o stare (situație) conflictuală (critică sau de neliniște), intelectuală pozitivă, determinată de necesitatea cunoașterii unui obiect, fenomen, proces sau a rezolvării unei probleme teoretice sau practice pe cale logico-matematică, de documentare și (sau) experimentală, pentru a obține progres în pregătire. Situația problematizată se produce datorită conflictului intelectual ce apare între ceea ce știe (poate rezolva) și ceea ce nu știe (trebuie să rezolve) elevul, între ceea ce îi este cunoscut și ceea ce-i este necunoscut într-o anumită problemă, ca urmare a caracterului relativ incomplet al cunoașterii și a necesității dobândirii de noi cunoștințe într-un anumit domeniu informațional.

În virtutea celor relatate mai sus, constatăm că *problematizarea* este o activitate didactică complexă, ce solicită deopotrivă și elevii, și profesorul, fiind abordată analitic de un șir de cercetători I. Maltzman [33]; И.Б. Ардашкин [19]; М. Махмутов [20, 21, 22]; Г. Селёвко [23]; Х. Тумане [25]; А. Solcan [14] etc.

Specificul acestei strategii constă în faptul că profesorul nu comunică, ci *crează situații de o anumită gradăție*, alege cel mai potrivit moment de plasare a problemei, în lecție. Între procesul de instruire și demersul cercetării științifice se disting o seamă de componente similare, de analogii; scopurile celor două genuri de activitate sunt asemănătoare: cercetătorul și elevul urmăresc să înțeleagă un fenomen sau un proces, să stabilească relații cauzale, să-și îmbogățească cunoștințele etc. Și într-un caz și în altul, subiectul cunoscător intră în raporturi active cu obiectul de studiu, de investigat [39].

Am constatat că *problematizarea* dezvoltă schemele operatorii ale gândirii divergente, antrenează aptitudinile creative, asigurând în același timp și o motivare intrinsecă a învățării. Firește că sarcinile școlare necesită și memorie, gândire reproductivă, deci un ansamblu de cunoștințe gata elaborate și operarea după modele date. Însă momentele de achiziție a cunoștințelor, de operare după un anumit algoritm /model pot fi incluse în contextul rezolvării unei sarcini cognitive mai largi, cum este rezolvarea unei probleme

A doua este *problematologia*, ca o nouă manieră de gândire ce este în vizorul următorilor cercetători: P. Balahur [2]; C. Sălăvăstru [13]; M. Meyer [34, 35, 36] etc.

M. Meyer vede *problematologia* ca pe un „studiu de interogatoriu”, ocupându-se de relația aristotelică dintre dialectică și întrebare, dintre întrebarea-principiu și problema succesului sau eșecului etc., de analiza conceptului de îndoială. În esență, *problematologia* se autodefineste ca o teorie filosofică a înțelegerii și rațiunii, însuși M. Meyer consideră că originalitatea sa constă în a supune *chestionării chestionarea* însăși [35].

Instrumentarul de dezvoltare a creativității elevilor la lecțiile de limba engleză este foarte vast. *Instrumentele creativității* sunt metode euristice pentru facilitarea și stimularea creativității unei persoane sau unui grup de persoane. În raportul EIRMA (*Asociația Europeană de Management al Cercetării Industriale*) din 2004 [37] au fost prezentate principalele instrumente de stimulare a creativității, folosite de diferiți utilizatori: brainstorming, metoda matricii morfologice, diagrama Ishikawa, diagrama Pareto, chestionare, scheme cu sugestii, metoda scenariilor, Diagrama De ce-De ce (Why-Why) etc. Există însă și alte tehnici de creativitate, între care se includ *metoda gândirii laterale* a lui Edward de Bono, *sinectica* (elaborată de William Gordon), *matricea descoperirilor* a lui Abraham Moles, metoda TRIZ (Теория решения изобретательских задач), în traducere *Teoria rezolvării problemelor inventive*, elaborată de Genrich S. Altshuller și colaboratorii și altele [30].

Există multiple instrumente și metode de măsurare a creativității, însă nu a fost elaborată până acum o măsură standardizată, general acceptată. J. Houtz și D. Krug [32] au prezentat o trecere în revistă a diferitelor teste dezvoltate pentru evaluarea creativității. În categoria metodelor de gândire divergentă, Houtz și Krug includ Testele Torrance ale Gândirii Creative (TTCT). Testele Torrance se bazează pe modelul Structurii Intelectului (SOI) al lui Guilford, care includea unele măsuri ale gândirii divergente. Deci, acestea măsoară creativitatea prin *gândirea divergentă*. Bateria de teste Guilford a diferențiat circa 180 de tipuri diferite de gândire, incluzând multe forme de gândire divergentă. *Bateria Guilford* constă din zece teste individuale care măsoară diferite aspecte ale producției divergente. Aceste teste sunt: 1) Titluri ale unor povestiri (producția divergentă de unități semantice); 2) Ce este de făcut cu aceasta (producția divergentă de clase semantice); 3) Semnificații similare (producția divergentă de relații semantice); 4) Scrierea unor afirmații (producția divergentă de sisteme semantice); 5) Tipuri de oameni (producția divergentă de implicații semantice); 6) A face ceva în afara uzualului (producția divergentă de unități figurative); 7) Grupe de litere diferite (producția divergentă de clase figurative); 8) Execuția de obiecte (producția divergentă de sisteme figurative); 9) Litere ascunse (producția divergentă de transformări figurative); 10) Adăugarea de decorațiuni (producția divergentă de implicații figurative). Fiecare dintre aceste sarcini este notată în ceea ce privește fluența și originalitatea.

Au fost efectuate studii de măsurare a creativității care au urmărit să descopere *caracteristicile personalităților creative*. Aceste studii pot fi împărțite în abordări psihometrice, biografice și istoriometrice. În *abordările psihometrice* studiile încearcă "să măsoare aspectele creativității asociate cu oamenii creativi". Instrumentele în acest domeniu de studiu al creativității constă din liste de trăsături ale personalităților, liste de control pentru adjective ca rapoarte proprii, cercetări biografice și măsuri ale interesului și atitudinilor. *Abordările biografice* implică studii de caz ale creatorilor eminenți, "utilizând metodologii de cercetare calitativă" [40, p. 35]. *Abordările istoriometrice* sunt de asemenea concentrate pe studiul creatorilor eminenți, care "au rămas" în istorie. Prin analiza cantitativă a înregistrărilor biografice și istorice referitoare la creatorii eminenți, istoriometria încearcă să măsoare creativitatea.

Testele de creativitate la nivel individual necesită îndeosebi fie un anumit tip de gândire divergentă sau anumite trăsături de personalitate care au fost asociate cu comportarea creativă. R. Florida [27] a creat un "indicator de creativitate" care nu măsoară creativitatea *per se*, ci ține seama de factorii care sunt asociați cu creșterea economică urbană. Indicatorul de creativitate propus pentru creșterea economică este compus din trei indici care se referă, respectiv, la Tehnologie, Talent și Toleranță ("teoria celor trei T"). R. Florida susține că succesul economic al

centrelor urbane este asociat cu numărul persoanelor creative care pot fi atrase în regiunile caracterizate prin "cei trei T" [Ibidem].

Orientându-se după cadrul structurat de R. Florida, KEA European Affairs a propus un "Indice de creativitate european". Acesta necesită identificarea unui set de factori care conduc la creativitate, construirea unor indicatori adecvați în relație cu acești factori și stabilirea unui sistem de monitorizare a performanțelor de creativitate la niveluri naționale. Indicele de creativitate european conține patru sub-indici: *Talent, Cultură, Tehnologie și Inovație, Diversitate*.

S-a dezvoltat așa-numitul *Indice de creativitate Hong Kong*, care distinge între patru forme de capital și rezultate ale creativității, în care "creativitatea este un proces social, generat și restricționat continuu de valori, norme, practici și structuri ale *capitalului social, capitalului cultural* și dezvoltării *capitalului uman*; o contribuție importantă are, de asemenea, accesibilitatea și disponibilitatea *capitalului structural /instituțional*. Efectele cumulate ale acestor forme diferite de capital sunt *rezultatele creativității*, care pot fi măsurate în termenii rezultatelor economice, activităților stimulative și altor forme de bunuri, servicii și realizări creative [29].

Trebuie să menționăm, în acest context de analiză, că *dezvoltarea creativității* în școală este stagnată de anumite obstacole exterioare sau de anumite blocaje, cum ar fi următoarele :

1) *Blocajele culturale*. *Conformistul* este unul din ele: dorința ca toți elevii să gândească și să se poarte la fel. Cei cu idei sau comportări neobișnuite sunt priviți cu suspiciune și chiar cu dezaprobare, ceea ce constituie o descurajare pentru ei. Apoi, există în general *o neîncredere în fantezie* și o prețuire exagerată a rațiunii logice, a raționamentelor. Dar, nici chiar matematica nu poate progresa fără fantezie.

2) *Blocajele metodologice* rezultă din procedeele de gândire. Atunci când ne gândim la soluționarea unei probleme complexe, sunt momente când ne vin în minte tot felul de idei. Dacă, îndată ce apare o sugestie, ne apucăm să discutăm critic valoarea ei, acest act blochează venirea altor idei în conștiință. Prin urmare, când imaginația trece printr-un moment de efervescentă, trebuie să lăsăm ideile să curgă - doar să le notăm.

3) Mai există și *blocaje emotive*, întrucât, așa cum se știe, factorii afectivi au o influență importantă: *teama de a nu greși*, de a nu se face de râs, poate împiedica elevul să exprime și să dezvolte un punct de vedere neobișnuit. De asemenea, *graba de a accepta prima idee* este greșită, fiindcă rareori soluția apare de la început. Unii *se descurajează rapid*, dat fiindcă munca de creație, de inovație este dificilă și solicită eforturi de lungă durată [17].

Dezvoltarea creativității în învățământ presupune neutralizarea blocajelor și găsirea soluțiilor practice de depășire a lor. O altă cale de dezvoltare este stimularea propriu-zisă a creativității prin formarea de capacități creative.

Prin urmare, *strategia creativității* conține programele și modalitățile de acțiune, atât la nivel individual cât și de grup, cu scopul de a utiliza resursele elevului în cadrul activității educaționale. Un alt element al strategiei producerii și valorificării creativității îl constituie realizarea condițiilor educaționale și materiale, a strategiilor și mijloacelor favorabile creării. Creativitatea poate fi promovată și valorificată în condițiile unui climat de receptivitate față de nou, în condițiile în care există materialele, informațiile, structurile de organizare și conducere necesare.

Luând la bază definirea strategiei de către M. Bocoș [3, p. 199], care afirmă că strategia este un sistem didactic proiectiv și acțional - practic, o modalitate de desfășurare și ameliorare a acțiunilor întreprinse în vederea atingerii unui anumit scop, bine precizat ori o concepție generală, linie, modalitate de concepere, orientare și optimizare, în viziune sistemică pe diferite termene (lung, mediu, scurt) a proceselor educaționale, a fost elaborat ***Modelul dezvoltării creativității elevilor***, aplicată la lecțiile de limba engleză (Vezi Figura 1).

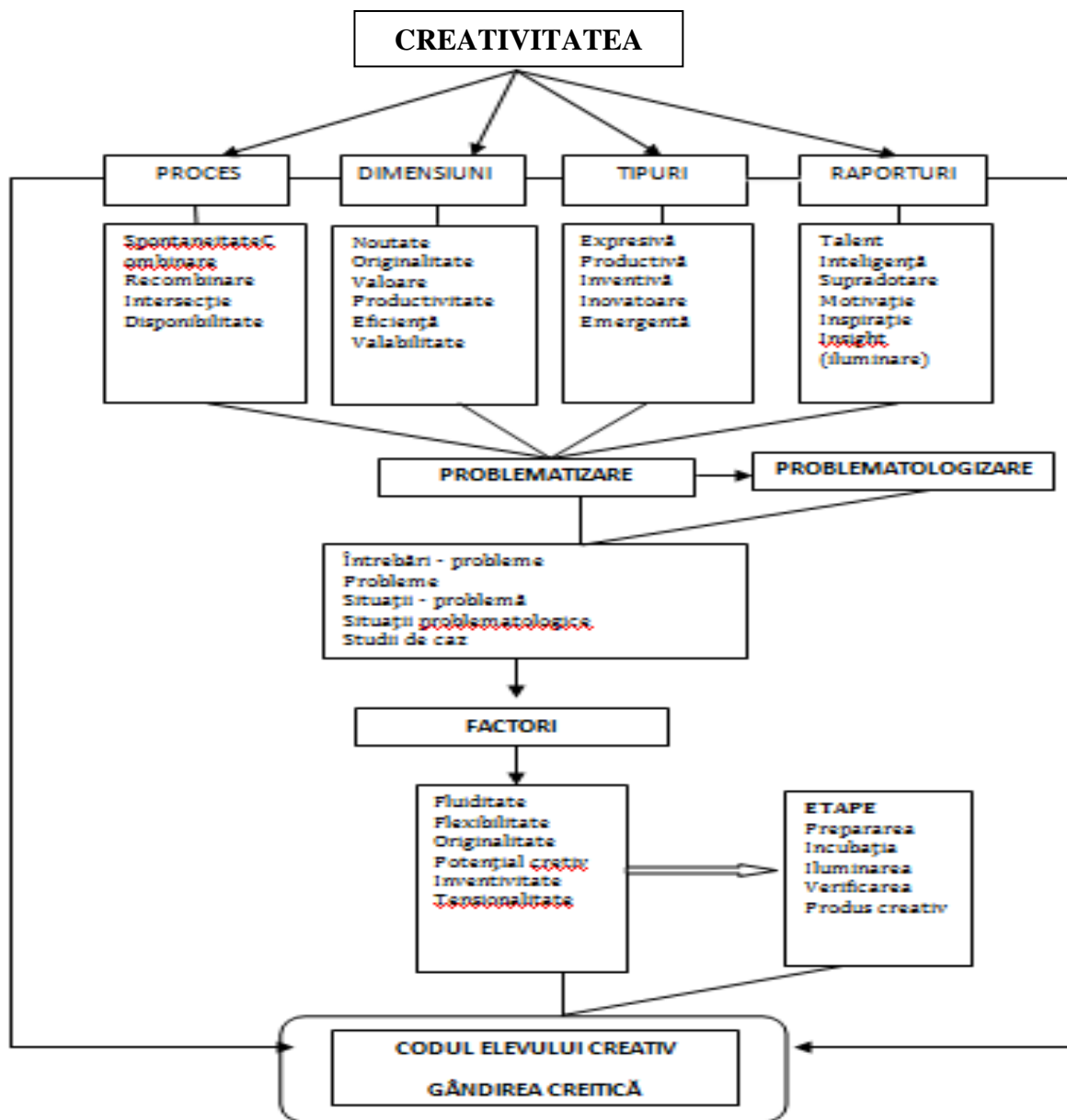

Fig. 1. Modelul dezvoltării creativității elevilor

Strategia problematizării de dezvoltare a creativității elevilor la nivel educațional însumează:

- Viziunea educațională a creativității;
- Conceptualizarea problematizării în raport cu problematologizarea;
- Modelul dezvoltării creativității elevilor;
- Instrumentarul de dezvoltare a creativității elevilor la lecțiile de limba engleză (tipuri de gândire, mijloace, operații de lucru, acțiuni, vectori), și vizează: Reglarea; Modernizarea; Raționalizarea componentei creative a procesului de învățământ (Vezi Tabelul 1).

Tabelul 1. Instrumentarul de dezvoltare a creativității elevilor la lecțiile de limba engleză

Vectorii creativității	Tipuri de gândire	Mijloace	Acțiuni	Operații
Trebuințele de autorealizare Motivație	divergentă	Întrebări problematice Probleme	Clarificarea obiectivului final Analiza profundă a datelor	analiză-sinteză generalizare-abstractizare

intrinsecă Aspirații superioare Atitudine neconformistă	Convergentă	Situatii problematic Problematologizare Studii de caz Conversație-dilemă	Combinare/recombinare/interf erențe	evaluare critică
	Imaginativă		Prelucrarea informației	corelare- relaționare
			Inducerea de soluții	analogia
			Deducerea elementelor determinante prin utilizarea acestor date	demonstrarea
			Imaginarea căilor de realizare	imaginarea
			Verificarea	transferul
	Reflexivă			transpoziția

Instrumentarul de dezvoltare a creativității elevilor (IDCE) este constituit din următoarele componente de bază:

- a) *Tipologia gândirii* (divergent, convergentă, imaginativă, creatoare, reflexivă);
- b) *Sistemul operațional*, ca pârgie operațională de asigurare a învățării, a asimilării cunoștințelor și a formării competențelor de creativitate (analiză-sinteză, generalizarea-abstractizare, evaluare critica, analogia, demonstrarea, utilizarea schemelor logico-grafice, imaginarea, combinarea etc.);
- c) *Mijloacele de învățământ* (întrebări-problemă, probleme, probleme problematizate, situații-problemă, situații - problematologice, studii de caz, conversația dilemă).

Instrumentarul DCE creat este o modalitate practică de utilizare a mijloacelor didactice în calitate de tehnici specific activității didactice. El reprezintă elementul cel mai dinamic al procesului educațional în cadrul lecției, în calitate sa de transpunător al obiectivelor didactice în clasa de elevi, integrând ansamblul procedeelelor de executare a acțiunilor implicate în rezolvarea problemelor, într-un flux continuu de operații. Conducerea acțiunilor elevilor în vederea eficientizării învățării se bazează pe o dinamică deschisă a problemei. Mijloacele utilizate contribuie, astfel, la antrenarea unor competențe ale elevilor care pot fi numite **competențe creitice**, ca o dezvoltare a ideii de gândire creitică.

Instrumentarul DCE propune unele repere privind utilitatea problematizării și problematologizării ca o unitate centrată pe o destinație concretă – dezvoltarea creativității elevilor la lecțiile de limba engleză, deși acest instrumentar, ipotetic, poate avea un caracter generalizator, putând fi utilizat la orice lecție, variabil fiind doar conținutul disciplinei școlare valorificate. Prin urmare, instrumentarul DCE este un microsistem unitar și coerent de puncte de reper în baza cărora se indică, în aspect educațional, dimensiunile unui profil de formare didactică a elevului.

În rezultatul analizei științifice, a fost elaborată **Strategia problematizării de dezvoltare a creativității elevilor**, aplicată la lecțiile de limba engleză, care și vizează reglarea, modernizarea, raționalizarea componentei creative a procesului de învățământ. *Strategia problematizării de*

dezvoltare a creativității elevilor are un caracter flexibil, oferind posibilitatea și eventualitatea modificării intervenției pedagogice, a succesiunii acțiunilor, activităților, operațiilor etc., permite adoptarea unor comportamente euristice și investirea activă în formarea și dezvoltarea *gândirii creitice* a elevilor, *ca linie didactică bine precizată*, care îi și asigură congruența internă. Mijloacele utilizate contribuie, astfel, la antrenarea unor competențe ale elevilor care pot fi numite *competențe creitice*.

Capitolul 3 „Aplicarea instrumentarului de dezvoltare a creativității elevilor la lecțiile de limba engleză” abordează experimentul pedagogic și rezultatele acestuia din perspectiva dezvoltării creativității la lecțiile de limba engleză și vizează elaborarea, implementarea și validarea Modelului dezvoltării creativității elevilor la orele de limbă engleză.

Scopul experimentului formativ a constat în elaborarea strategiei didactice de micronivel ce stimulează activitatea de gândire a elevilor și asigură dezvoltarea creativității acestora în cadrul lecțiilor de limba engleză la nivelul claselor gimnaziale.

Tehnicile utilizate **la prima etapă de constatare a nivelului de dezvoltare** a creativității elevilor la lecțiile de limba engleză au presupus următoarele acțiuni educaționale:

1. **Proba întrebărilor problematice** ce presupune fișele cu sarcini și le-au rezolvat independent cu referire la diferite întrebări cauzale, cu caracter deschis, inversate, dirijate, de controversă, argumentare, etc.
2. **Proba situațiilor problematizate** ce propuse un șir de situații problematice de natură cognitivă și noncognitivă, ce se circumscriu componentelor creativității. Din punct de vedere al profunzimii prospectării creativității acestea ilustrează o anumită dominantă meditativ-constatativă a elevului. Situațiile problematizate sunt condiționate, în acest caz, de întregul arsenal cognitiv al elevului, de nivelul lui de pregătire școlară, de nivelul de realizare propus spre atingere, dar și de un ansamblu de factori noncognitiv (depășirea ”fricii” de a vorbi în limba engleză, teama de a greși, lipsa de apreciere din partea profesorului a aprecierii efortului depus în cazul unui eșec etc.).
3. **Proba studiilor de caz** ce presupune organizarea unei situații presupuse, în care apare o problemă de rezolvat, iar rezolvarea acesteia implică, în primul rând, gândirea divergent-convergentă a elevilor.

Pentru a efectua experimentul formativ s-au creat patru grupuri de elevi: două grupuri experimentale: clasa a 7-a 24 subiecți, clasa a 8-a 22 de subiecți și două de control clasa a 7-a 17 subiecți, clasa a 8-a 17 de subiecți.

Tabelul 2. Repartizarea grupurilor de elevi (experimentul de formare)

Clasa	Instituția	Grup de control	Grup experimental	Nr. de elevi
VII	Liceul Teoretic „Orizont” din Chișinău	18	24	42
VIII	Liceul Teoretic „Orizont” din Chișinău	17	22	39
Total elevi		35	46	81

Experimentul de formare s-a centrat pe implementarea unui instrumentar metodologic valid – Strategia problematizării de dezvoltare a creativității elevilor, care dezvăluie specificul creativității ca proces, ca produs, ca potențialitate și dimensiune a personalității elevului, fapt ce contribuie la dezvoltarea creativității elevilor.

Ca rezultat al experimentului de constatare, rezultatele demonstrate de cei 81 de elevi incluși în experiment demonstrează următorul nivel al gândirii creatoare a elevilor, expuse în Tabelul 3.

Tabelul 3. Nivelul de gândire creativă al elevilor

<i>Probele de constatare</i>	<i>Întrebările problematice</i>	<i>Situațiile problematice</i>	<i>Studii de caz</i>
cl.7 Control (18 elevi)	8 % f. bine; 22 % bine; 60 % satisfăcător; 10 % insatisfăcător	12 % f. bine; 20 % bine; 58 % satisfăcător; 10 % insatisfăcător	9 % f. bine; 23 % bine; 56 % satisfăcător; 12 % insatisfăcător
cl.7 Experimental (24 de elevi)	10 % f. bine; 24 % bine; 55 % satisfăcător; 11 % insatisfăcător	9 % f. bine; 29 % bine; 44 % satisfăcător; 18 % insatisfăcător	11 % f. bine; 26 % bine; 52 % satisfăcător; 11 % insatisfăcător
cl. 8 Control (17 elevi)	15 % f. bine; 17 % bine; 48 % satisfăcător; 20 % insatisfăcător	11 % f. bine; 13 % bine; 56 % satisfăcător; 20 % insatisfăcător	13 % f. bine; 12 % bine; 60 % satisfăcător; 15 % insatisfăcător
cl.8 Experimental (22 de elevi)	6 % f. bine; 25 % bine; 40 % satisfăcător; 29 % insatisfăcător	13 % f. bine; 22 % bine; 39 % satisfăcător; 26 % insatisfăcător	5 % f. bine; 29 % bine; 46 % satisfăcător; 20 % insatisfăcător
Total: 81 de elevi	9 % f. bine; 21 % bine; 50 % satisfăcător; 20 % insatisfăcător	11 % f. bine; 21 % bine; 49 % satisfăcător; 19 % insatisfăcător	9 % f. bine; 21 % bine; 53 % satisfăcător; 17 % insatisfăcător

Rezultatul analizei nivelului de creativitate al elevilor participanți în experiment ilustrează o imagine destul de veridică și plauzibilă asupra percepției limbii engleze ca factor de dezvoltare personală, imagine obținută printr-o ”radiografiere” în profunzime, cu instrumente adecvate de diagnoză a creativității, care au permis a fi surprinse atât anumite aspecte ale universului creativ al elevilor (circa 11 % cu foarte bine și circa 21 % cu bine), cât și elementele de adaptare induse de sarcinile propuse și de diverși factori cognitivi. S-a creat, astfel, terenul pentru investigarea în continuare, în cadrul experimentului formativ, a evoluției valorilor creative ale elevilor, sub impactul unui instrumentar de dezvoltare a creativității lor. Subiecții care nu cadrează cu noțiunea de ”creativi” prezintă (circa 50 % satisfăcător și circa 19 % insatisfăcător),

așadar, un nivel semnificativ mai scăzut al deschiderii spre creativitate, ceea ce înseamnă că sunt mai puțin dispuși să accepte o gândire diversificată. De altfel, problematizarea învățării, fiind bine organizată ca factor evaluativ, constituie repere utile pentru dirijarea mecanismelor învățării corecte și, desigur, pentru identificarea naturii nevoilor de intervenție formativă.

Prelucrarea statistică a datelor a permis să constatăm că diferențe statistic semnificative la etapa de constatare nu au fost depistate. Luând în considerație că metodele de diagnosticare utilizate în cercetare nu permit alte tehnici statistice decât calcularea diferențelor de frecvențe, au fost utilizata metoda Hi2 de stabilire a diferențelor.

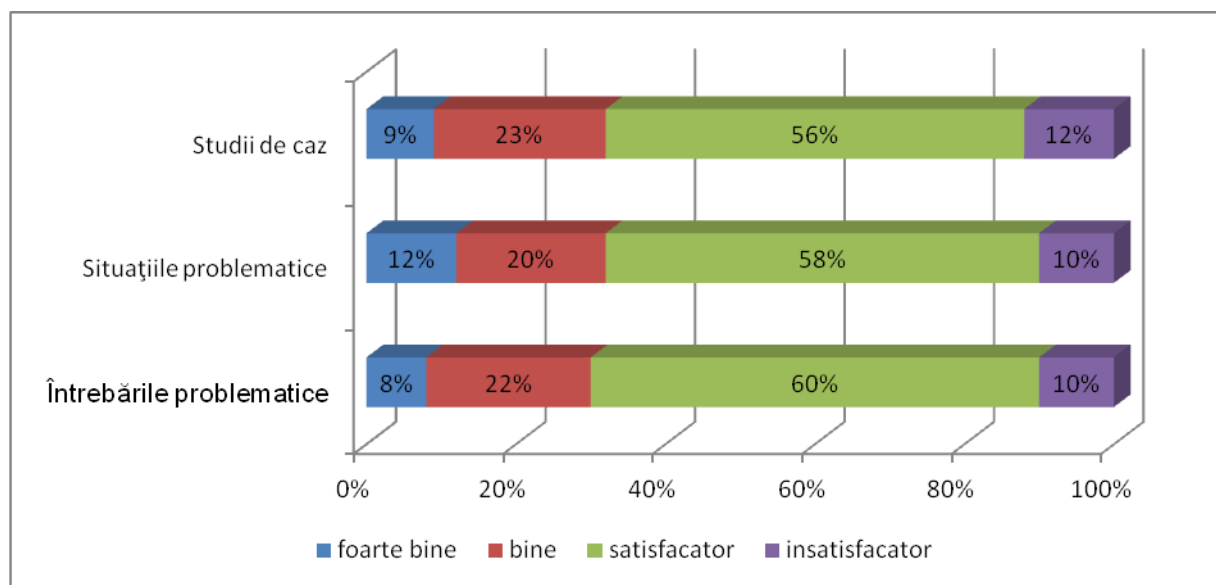

Fig. 2. Distribuția rezultatelor la clasa 7-a grup de control-test

Astfel în urma prelucrării statistice a datelor am obținut un coeficient pentru clasa a 7-a pentru grupul de control și grupul experimental la proba Întrebările problematice (Chi Square=0.2479, p=0.96). Pentru același loturi de subiecți la proba Situațiile problematice (Chi Square=1.16, p=0.76). La proba Studii de caz am obținut un coeficient (Chi Square=0.35, p=0.95).

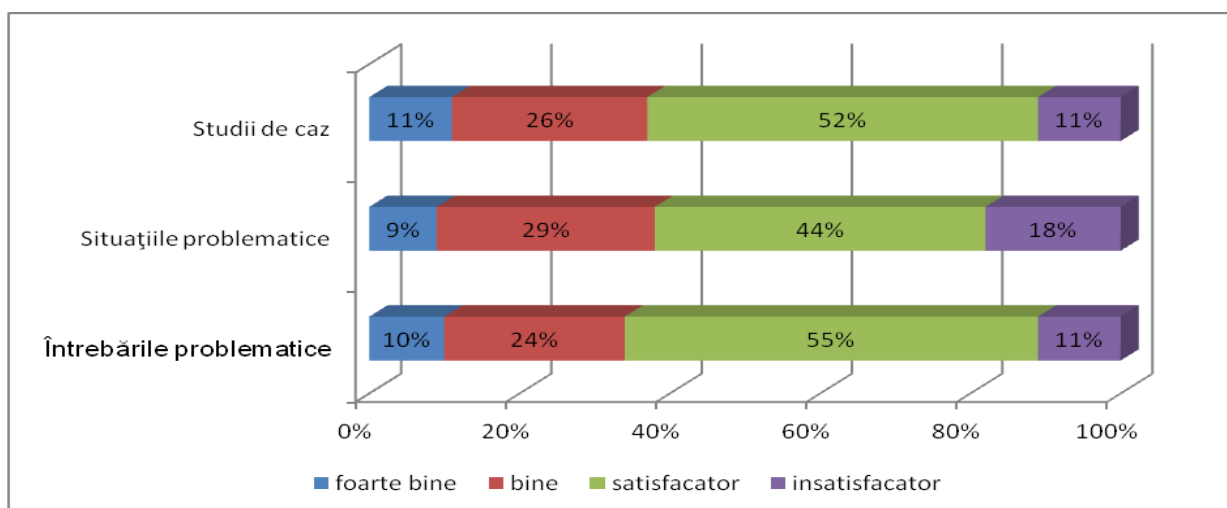

Fig. 3. Distribuția rezultatelor la clasa 7-a grup experimental-test

Pentru lotul 2 clasa a 8-a grupul experimental și grupul de control, am obținut un coeficient (Chi Square=1.95, p=0.58) la proba Întrebările problematice, ne fiind atestate diferențe statistic semnificative.

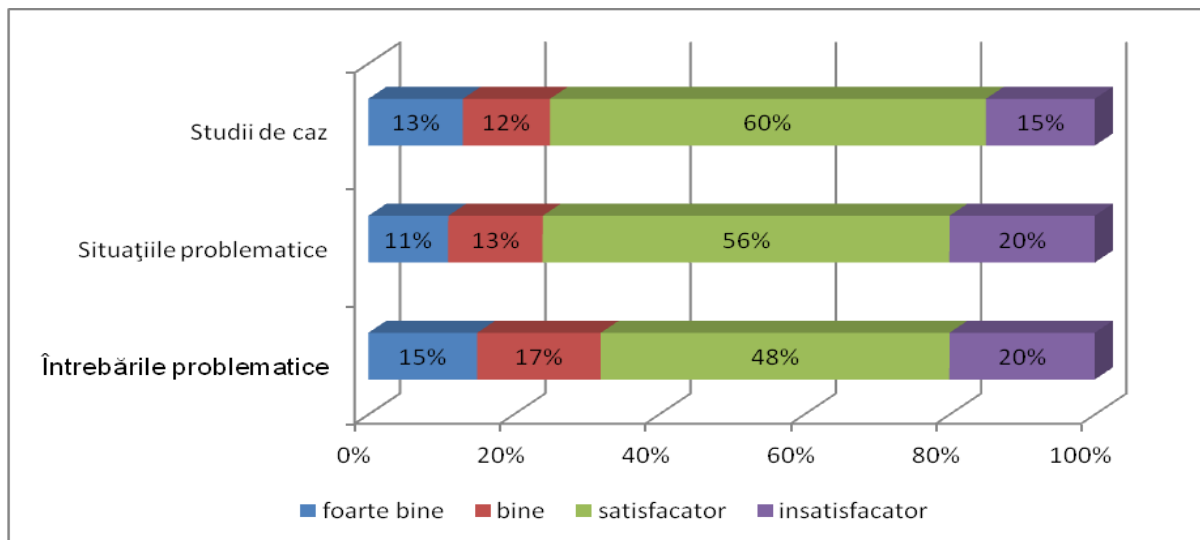

Fig. 4. Distribuția rezultatelor la clasa 8-a grup de control-test

Pentru același loturi de subiecți la proba Situațiile problematice (Chi Square=1.42, p=0.70). La proba Studii de caz am obținut un coeficient (Chi Square=1.72, p=0.63).

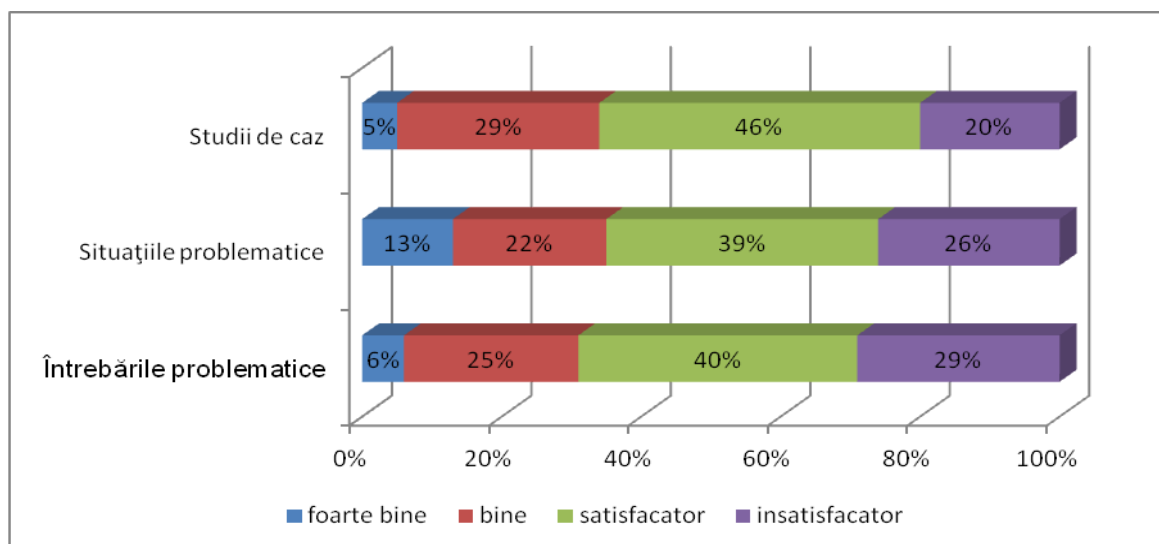

Fig. 5. Distribuția rezultatelor la clasa 8-a grup experimental

Dacă raportăm aceste rezultate la reprezentarea grafică din Figura 5, atunci constatăm că nivelul de creativitate al elevilor demonstrat la etapa de constatare "acoperă" doar circa 30 % din fiecare dintre coordonate cuprinse în figură. Relațiile pe care le stabilesc elevii nu au ieșire în

mai multe domenii de referință, aceștia nu găsesc soluții originale, expunerea este simplistă, neconvingătoare, nu "obosec" în căutarea originalității.

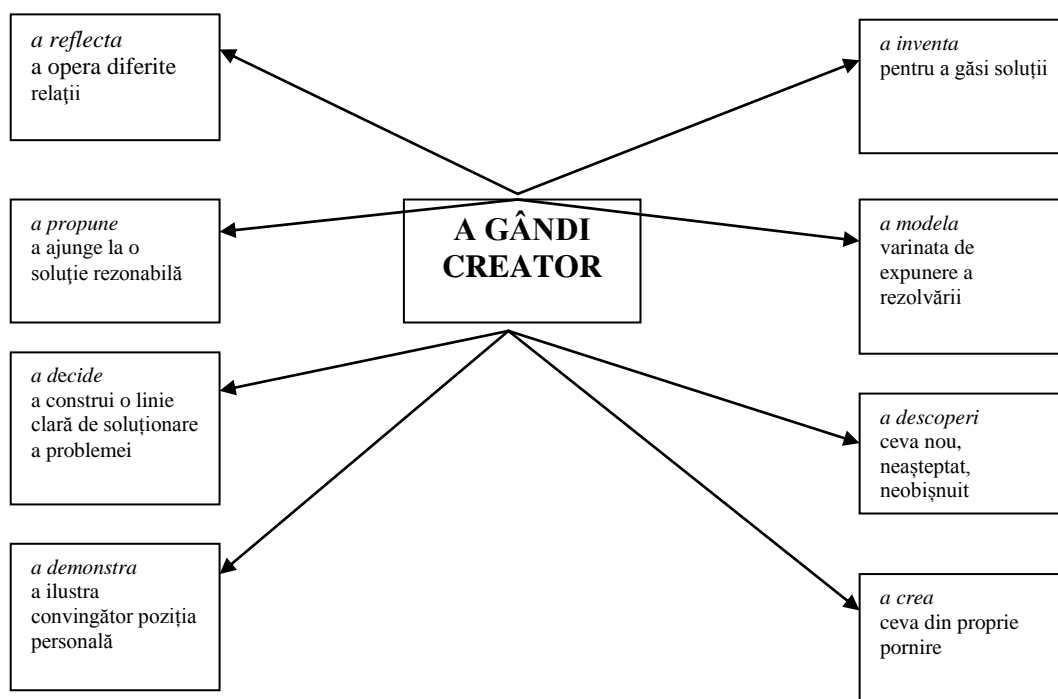

Fig. 6. Coordonatele creativității elevilor

În acest context devine posibil să vorbim de un conținut de învățare cu care se confruntă elevii și care apare, de fapt, ca fiind inerent procesului de cunoaștere. Pentru a acumula cunoștințe specifice învățării limbii engleze, procesul de învățare urmează să fie astfel organizat încât anumite cunoștințe să treacă prin specificitatea creativității.

Creativitatea gândirii este, fără îndoială, componenta principală în activitatea de creație, principalul instrument psihologic al creației, dar nu singurul. Dar creația, în orice domeniu, inclusiv în cel de învățare a limbilor, presupune, în același timp, anumite însușiri motivaționale și de caracter, în primul rând atitudinea activă în fața dificultăților, o sensibilitate ridicată pentru anumite aspecte gramaticale și de vocabular sau un cerc mai larg de fenomene, curiozitate vie, interese dezvoltate, atitudine pozitivă față de un risc rezonabil etc. Creativitatea este înainte de toate un proces, care duce la un anumit produs. Pentru a ajunge la acest produs, a fost organizat experimentul de dezvoltare a creativității elevilor la lecțiile de limba engleză.

Validarea rolului dezvoltativ al Instrumentarului de dezvoltare a creativității elevilor

Analiza variantelor de răspuns ale elevilor ne conduc spre ideea că relația dintre creativitate și capacitatea de a formula întrebări a elevilor este una destul de suplă, într-o ipostază experimentală acest lucru fiind decupat diferențial. Prin examinarea diversității răspunsurilor, constatăm un spirit căutător al elevilor, „îmbrăcat” în haina unei alte limbi, dar la fel de activ.

Dacă acestea sunt efectele activității formative, atunci rezultatele demonstrează o dezvoltare a capacităților de creativitate educațională.

Tabelul 4. Rezultatele la Proba de validare

<i>Probele de validare</i>	<i>Chestionarul</i>	<i>Conversația dilemă</i>
cl.7 Control (18 elevi)	10 % f.bine; 23% bine; 59% satisfăcător; 8 % insatisfăcător	13 % f.bine; 21% bine; 57 % satisfăcător; 9 % insatisfăcător
cl.7 Experimental (24 de elevi)	12 % f.bine; 32 % bine; 48 % satisfăcător; 8 % insatisfăcător	8 % f.bine; 40% bine; 38 % satisfăcător; 14 % insatisfăcător
cl. 8 Control (17 elevi)	17 % f.bine; 16 % bine; 43 % satisfăcător; 24 % insatisfăcător	14 % f.bine; 19 % bine; 50 % satisfăcător; 17 % insatisfăcător
cl.8 Experimental (22 de elevi)	9 % f.bine; 31% bine; 35 % satisfăcător; 25 % insatisfăcător	19 % f.bine; 29% bine; 28 % satisfăcător; 24 % insatisfăcător

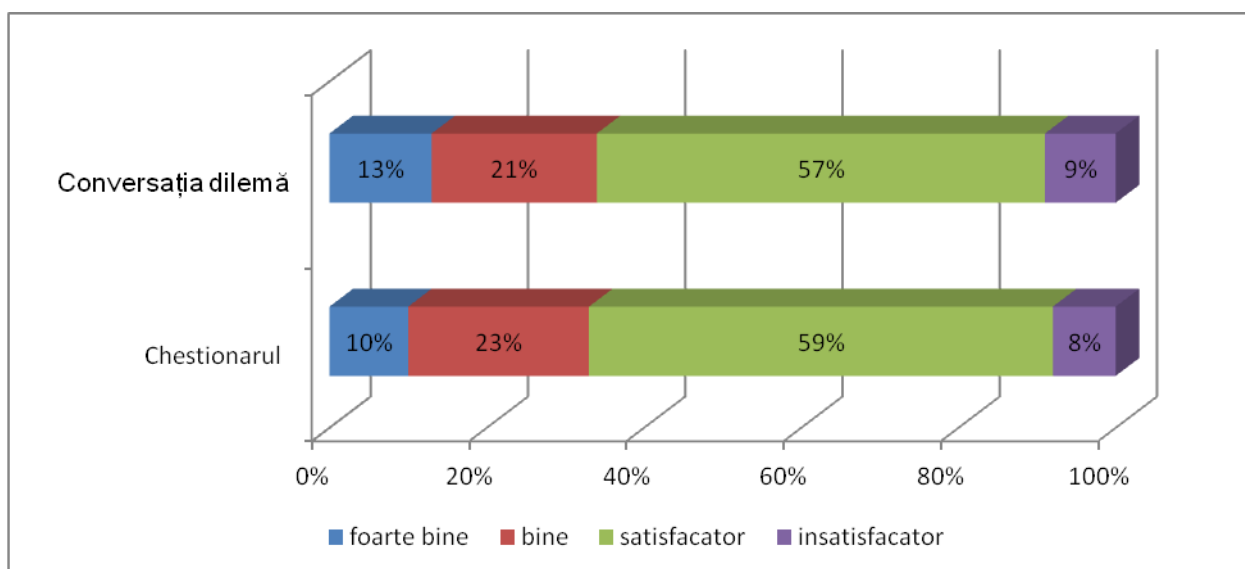

Fig. 7. Distribuția rezultatelor la clasa 7-a grup de control-retest

Pentru etapa de validare la cele două probe pentru lotul de subiecți clasa a 7-a am constatat diferențe statistic semnificative în ceea ce privește proporțiile rezultatelor primite la cele două probe aplicate. La proba Conversația dilemă am obținut diferențe statistic semnificative între grupul experimental și grupul de control la clasa a 7-a ($\chi^2=1.84$, $p=0.04$). Analiza figurilor 7 și 8 ne permite să constatăm și vizual acest lucru.

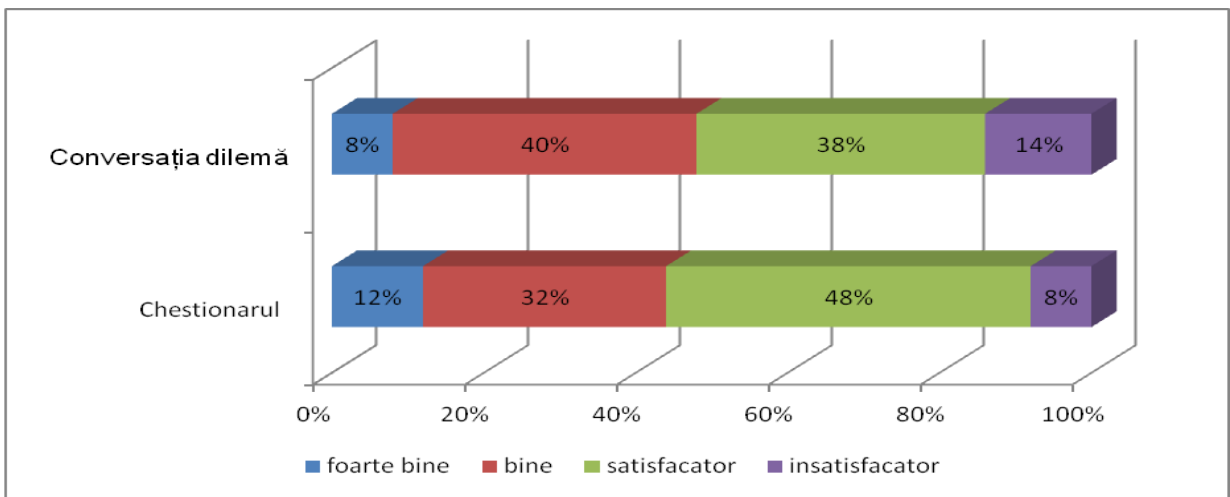

Fig. 8. Distribuția rezultatelor la clasa 7-a grup experimental-retest

Analiza diferențelor grupului claselor a 8-a pentru etapa de validare a permis să constatăm că la fel între grupul experimental și grupul de control au survenit diferențe în urma experimentului formativ.

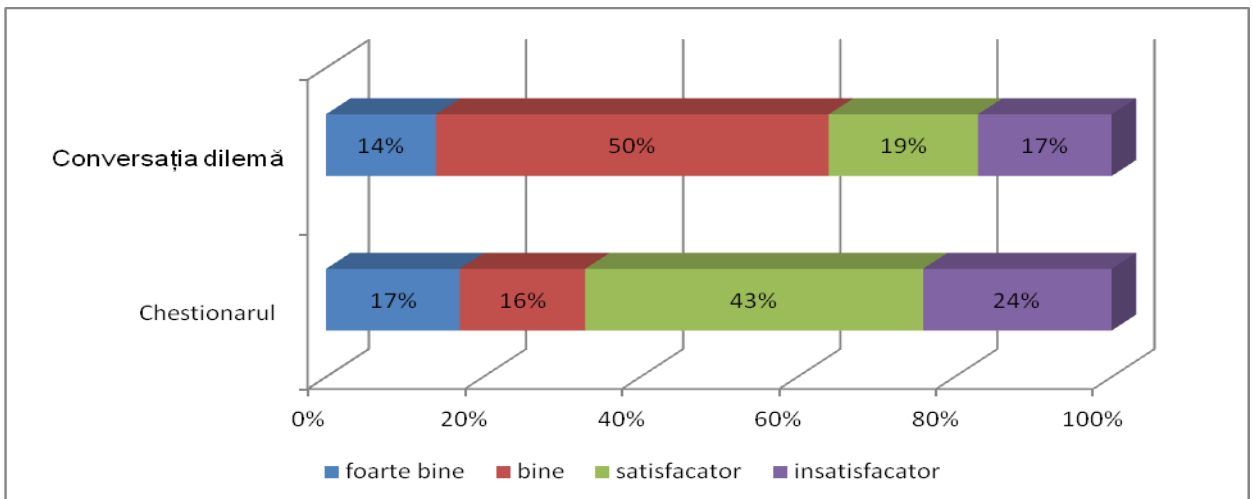

Fig. 9. Distribuția rezultatelor la clasa 8-a grup de control-retest

Așadar am constatat diferențe statistic semnificative între grupul experimental și grupul de control ($\chi^2=1.35$, $p=0.03$). Din figurile 9 și figurile 10 putem analiza vizual aceste diferențe.

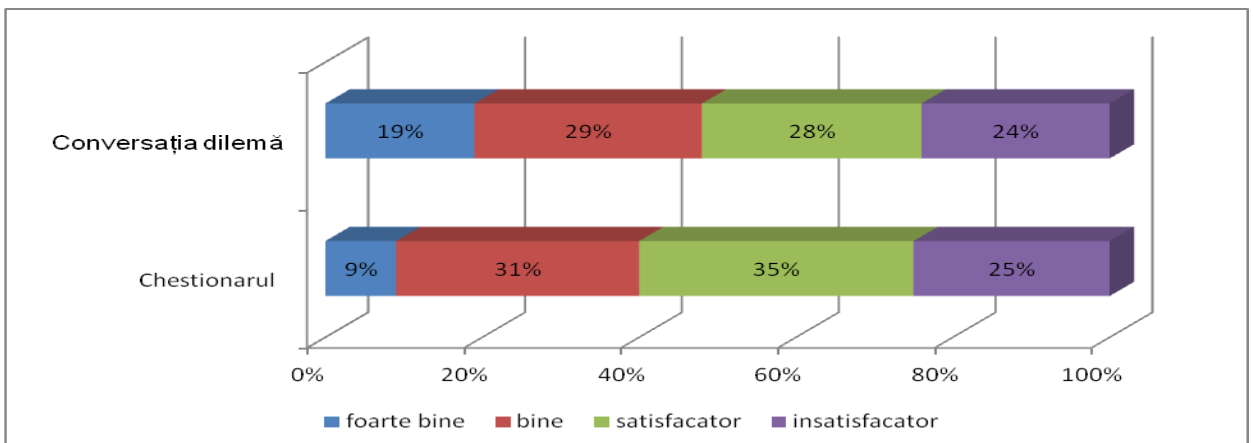

Fig. 10. Distribuția rezultatelor la clasa 8-a grup experimental-retest

Deja după formare, rezultatele elevilor demonstrează circa 64 % de conformare cu gândirea creitică (gândirea care creează) a elevilor. Elevii participanți în experiment se orientează mai ușor în sarcină. Activitatea elevilor se bazează pe valorificarea competențelor obținute ulterior (dacă vorbim despre elevii participanți în experiment), progresul fiind sesizat prin achizițiile realizate la nivelul operațiilor executate, care au asigurat, într-o anumită măsură temeinicia învățării. Astfel a fost transpus în practică principiul conform căruia elevii aderă la creativitate, elevul dovedind că poate face și singur ceea ce a făcut ajutat de profesor. Elevul mai realizează o dată performanțele de care este capabil, cel puțin la nivelul minim acceptabil urmărit.

O importanță mare sub raportul efectului dezvoltativ o are implicare activă a elevilor în realizarea sarcinii, în corectarea propriilor greșeli, căpătând competențe tot mai avansate în ceea ce privește propriile capacități de creativitate. Important este ca sarcinile de învățare să fie bine dimensionate pentru a satisface principalele reguli ale creativității, să fie rezonabile cantitativ, pentru a nu antrena efecte negative, să satisfacă regula calității și să evite teme care solicită mecanisme inferioare, de genul doar a memorării de informații, care produc disconfort și insatisfacții

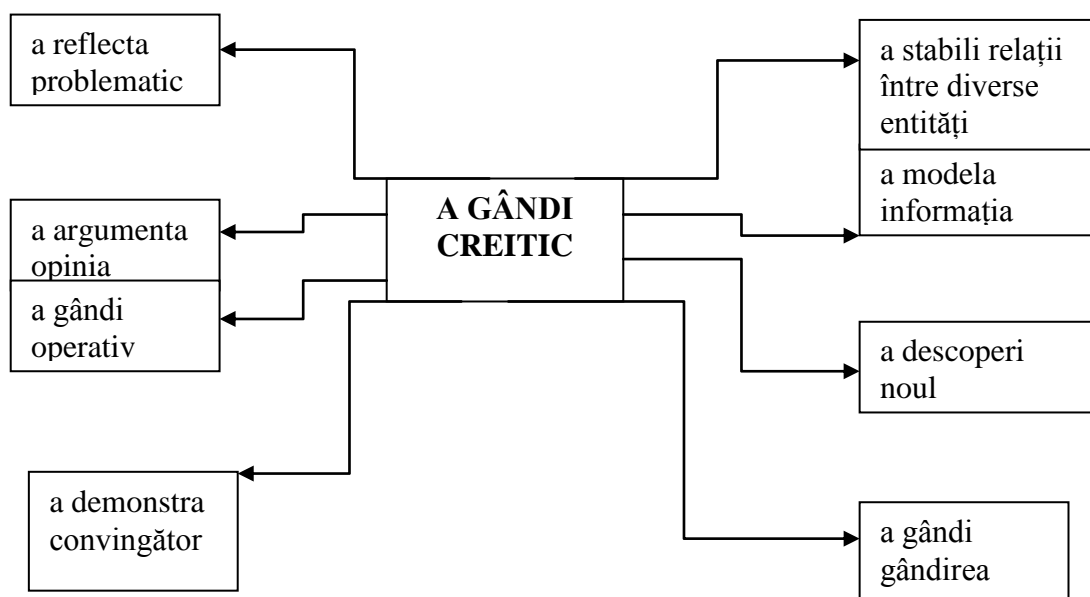

Fig. 11. Coordonatele gândirii creitice

În rezultatul analizei rezultatelor elevilor, s-a demonstrat rolul **Strategiei problematologice de dezvoltare a creativității elevilor**, aplicată la lecțiile de limba engleză, care vizează reglarea, modernizarea, raționalizarea componentei creative a procesului de învățământ. *Strategia problematologică de dezvoltare a creativității elevilor* are un caracter flexibil, oferind posibilitatea și eventualitatea modificării intervenției pedagogice, a succesiunii acțiunilor,

activităților, operațiilor etc., permite adoptarea unor comportamente euristice și investirea activă în formarea și dezvoltarea *gândirii creitive* a elevilor, *ca linie didactică bine precizată*, care îi asigură congruența internă. *Instrumentarul DCE* elaborat și aplicat experimental este o modalitate practică de utilizare a mijloacelor didactice în calitate de tehnici specific activității didactice. El reprezintă un element dinamic al procesului educațional în cadrul lecției, în calitatea sa de transpunător al obiectivelor didactice în clasa de elevi, integrând ansamblul procedurilor de executare a acțiunilor implicate în rezolvarea problemelor, într-un flux continuu de operații. Conducerea acțiunilor elevilor în vederea eficientizării învățării se bazează pe o dinamică deschisă a problemei.

Datele de cercetare confirmă ideea problematizării și problematologizării ca factori ai creativității elevilor. Instrumentarul DCE aplicat în procesul educațional și-a demonstrat valabilitatea, prezentând avantajul de a putea urmări pe orizontală realizarea obiectivelor preconizate, precum și evaluarea nivelului de dezvoltare a creativității (în aspect calitativ). Instrumentarul DCE este o formă avantajoasă de implicare activă a elevilor în activități creativ-reflexive.

În felul acesta, problematizarea și problematologia sunt soluții logice pentru profesorii care vor să ofere elevilor lor șanse de reușită în creativitate, în condițiile de învățare școlară a limbii engleze. Din acest punct de vedere, creativitatea elevilor apare ca un indicator al unei strategii educaționale corecte, acest fapt fiind consecința metodologică cea mai importantă a activităților de dezvoltare a creativității elevilor. Elevii care frecventează lecțiile în care se aplică activități de creativitate sunt mai energici, mai interesați de materiile învățate, rezolvă implicativ problemele.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Studiul dezvoltării creativității elevilor la lecțiile de limba engleză prin strategia problematizării a prilejuit formularea următoarelor **concluzii**:

1. În valorificarea creativității la lecțiile de limba engleză în școală a fost considerată ca inhibitorie starea de nesiguranță personală a elevilor. În vederea eliminării acesteia, a fost elaborată Strategia dezvoltării creativității elevilor, care are rolul de a economisi timpul prețios și contribuie la funcționarea bună a lecției. Sentimentul de nesiguranță a fost depășit de către elevi fiind promovată productivitatea în ceea ce privește dezvoltarea creativității elevilor [18].
2. Reconstituirea metodologică a gândirii creitice a elevilor completează perspectivele „mai largi” ale predării limbii engleze în școală, mai mult sau mai puțin în concordanță cu schimbările educaționale observabile. Gândirea creativă a elevilor s-a abordat deci din perspectiva cercetătorilor în domeniu și prin sistematizarea concepțiilor dependente de activitatea concretă la clasă. Această coproducere pătrunde tot mai adânc în demersul educațional, beneficiind de acțiunile desfășurate în numele său, prin acțiunile din ce în ce mai numeroase pe care le propune și prin rolul pe care îl răspândesc, de o puternică forță formativă și dezvoltativă [18].
3. Abordarea unui asemenea demers se justifică prin lărga urgență a noilor câmpuri ale științelor educației și aplicarea metodologiilor adecvate, care răspund cererii pedagogice ale învățării în școală, provenite, de asemenea, din instanțele sociale. Plecând de la acestea, chestiunea dezvoltării creativității elevilor la lecțiile de limba engleză constituie o problemă de formare a gândirii creitice. A fost esențial, într-adevăr, să determinăm de-a lungul diverselor etape elementele constituente ale acestei gândiri. Gândirea creatoare participă deci la organizarea practicilor reflexive ale elevilor, la evoluția lor productivă.
4. Identificarea gândirii creitice, care este deosebită de gândirea creatoare, deoarece este acea gândire care examinează argumentația, pentru a determina dacă este sau nu valabilă este un produs științific direct. S-a ilustrat că gândirea creatoare utilizează abilitățile gândirii nu pentru a examina un argument, ci pentru a produce, a descoperi ceva ce este nou și de valoare. Au fost conceptualizate două entități în dezvoltare a creativității elevilor: problematizarea, care este modalitatea de a crea în mintea elevului o stare (situație) conflictuală (critică sau de neliniște), intelectuală pozitivă, determinată de necesitatea cunoașterii unui obiect, fenomen, proces sau a rezolvării unei probleme teoretice sau practice, pentru a obține progres în pregătire. A doua este problematologia, ca o nouă manieră de gândire, prin care problema nu își găsește direct un răspuns, ci generează alte întrebări, care urmează să fie soluționate. De asemenea, a fost elaborat și valorificat analitic Codul elevului creativ [30].

5. Instrumentarul metodologic – Strategia problematizării de dezvoltare a creativității dezvăluie specificul creativității ca proces, ca produs, ca potențialitate și dimensiune a personalității elevului, fapt ce a contribuit la dezvoltarea creativității elevilor.

6. S-a demonstrat experimental că Instrumentarul DCE elaborat este o modalitate practică de utilizare a mijloacelor didactice în calitate de tehnici specifice activității didactice. El reprezintă un element dinamic al procesului educațional în cadrul lecției, în calitate sa de transpunător al obiectivelor didactice în clasa de elevi, integrând ansamblul procedurilor de executare a acțiunilor implicate în rezolvarea problemelor, într-un flux continuu de operații. Prin validarea rezultatelor obținute, s-a constatat o diferență de circa 15% în creștere a nivelului de deschidere spre creativitate a elevilor din clasele gimnaziale incluse în experiment [29].

Este demonstrată valoarea cercetării, a cărei **problema științifică importantă soluționată** constă în elaborarea unui instrumentar metodologic valid – Strategia problematizării de dezvoltare a creativității elevilor, care dezvăluie specificul creativității ca proces, ca produs, ca potențialitate și dimensiune a personalității elevului, fapt ce contribuie la dezvoltarea creativității elevilor.

Elaborarea și validarea Strategiei problematizării de dezvoltare a creativității oferă prilejul de a propune următoarele **recomandări privind dezvoltarea cercetărilor de perspectivă**:

- În baza ideilor privind *gândirea critică* a elevilor a elabora un *ghid metodologic* pentru cadrele didactice care predau limba engleză în vederea valorificării mai active a gândirii divergente, convergente, inovative a elevilor.
- A implementa în practica școlară ideea de *problematizare* și *problematologizare* prin elaborarea unor *proiecte didactice model*, care să fie diseminate profesorilor școlari care predau limba engleză.
- Pornind de la *conceptul de problematologizare*, a elabora un *set de situații problematologice* pentru elevii claselor gimnaziale, care ar putea fi utilizate productiv în cadrul lecțiilor de limba engleză.

BIBLIOGRAFIE

1. Alpopi C. Creativitate și inovare. București: Editura ASE, 2002. 151 p.
2. Balahur P. Problematologie și comunicare. București: Performantica, 2006. 270 p.
3. Bocoș M. Didactica disciplinelor pedagogice. Pitești: Paralela 45, 2008. 428 p.
4. Creativitate. <http://www.slideshare.net/guest5989655/creativitatea-abordari-teoretice-presentation> (vizitat 12.12.2017)
5. Cristea S. Dicționar de termeni pedagogici. București: Editura Didactica si Pedagogică, 1998. 479 p.
6. Fryer M. Predarea și învățarea creativă. Chișinău: Editura Uniunii Scriitorilor, 2004. 147 p.
7. Lascu N. Formarea capacității creative la elevii claselor primare din perspectiva experiențială. Autoreferat al tezei de doctor în pedagogie. Chișinău: IȘE, 2010. 23 p.
8. Little D., Perclova R. Portofoliul European al Limbilor: ghid destinat profesorilor și formatorilor cadrelor didactice. Chișinău: Tipografia Centrală, 2003. 103 p.
9. Martîniuc S. Corelarea activităților de învățare pentru dezvoltarea imaginației creatoare și a limbajului la elevii claselor primare. Autoreferat al tezei de doctor în pedagogie. Chișinău: UPS „I. Creangă”, 2012. 22 p.
10. Mircescu M. Antrenamentul creativității. Timișoara: Editura Eurobit, 1997. 113 p.
11. Munteanu A. Incursiuni în creatologie. Timișoara: Editura Augusta, 1994. 362 p.
12. Sălăvăstru C. Critica raționalității discursive – o interpretare problematologică a discursului filosofic. Iași: Polirom, 2001. 213 p.
13. Sălăvăstru C. Teoria și practica argumentării. Iași: Polirom, 2003. 416 p.
14. Solcan A. Problematizarea – strategie didactică de dezvoltare a competențelor comunicative la studenți. Autoreferatul tezei de doctor în pedagogie. Chișinău, 2003. 23p.
15. Sternberg R. Manual de creativitate. Iași: Polirom, 2005. 296 p.
16. Stoica - Constantin A. Creativitatea elevilor. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983. 220 p.
17. **Yildiz A.** Creativitatea-aspect fundamental al formării profesionale. Probleme actuale ale științelor umaniste. Volumul XIV, Partea I. Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor. Chișinău 2015, Editura UPS „Ion Creangă”, pp. 198-206.
18. **Yildiz A.** Modele ale procesului de creație. În: Revistă de Științe Socioumane. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, din Chișinău. Nr. 2 (30), 2015. Editura UPS „Ion Creangă”, pp. 97-102.
19. Ардашкин И.Б. «Проблема» и «проблематизация»: соотношение и интерпретация понятий в современной эпистемологии. В: Известия Томского политехнического университета, т. 307, №4, с. 147-150.
20. Махмутов М. Вопросы проблемного обучения. Казань: Из-во Казанского университета, 1971. 63 с.
21. Махмутов М. Организация проблемного обучения в школе. Москва: Просвещение. 1977, 240 с.
22. Махмутов М. Принцип проблемности. Энциклопедия профессионального образования. Москва: АПО. 1999, с. 333-335.
23. Селевко Г. Проблемное обучение. În: Школьные технологии, 2006, №2, с.61-65.
24. Степанова М. Развивающее обучение. În: Школьная психология. 2007, №15, с. 19-30.

25. Тумане Х. Сократ и софисты: проблематизация интеллектуального творчества. В: Мнемон, 2011, № 10, с. 335-362.
26. Amabile T.M. et al. Assessing the Work Environment for Creativity. In: Academy of Management Journal, 1996, Vol. 39, No.5, 1996. pp. 1154-1184
27. Florida R. The Rise of the Creative Class, New York, Basic Books, 2002. 483 p.
28. Fritz R. Creating. New York, Fawcett Columbine 1993
29. Grădinari G., **Yildiz A.**, Developing Creativity at the English Lessons. În materialele Conferinței Științifice Internaționale „Probleme actuale de Lingvistică și Glotodidactică”, UPS „Ion Creangă”, Catedra Filologie Germană. 27 noiembrie 2014. Rezumatele comunicărilor. Chișinău -2014, Editura „Garamont-Studio,, pp. 354-361.
30. Grădinari G., **Yildiz A.**, Team Building Creativity. Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului. Materiale conferinței științifice anuale a profesorilor și cercetătorilor UPS „Ion Creangă,, seria XVII, volumul II, Chișinău 2015, Editura UPS „Ion Creangă,, pp. 124-130.
31. Guilford J.P. The Nature of Human Intelligence. New York: McGraw-Hill, 1967. 538 p.
32. Houtz J.C., Kryg D. Assessment of creativity: Resolving a Mod-Life Crisis. În: Educational Psychology Review. 1995, vol.7, nr.3, p. 269-300.
33. Maltzman I. On the Training of Originality. In: Psychological Review, 1960, vol.67, p. 229-242.
34. Meyer M. De la problematologie, philosophie, science et langage. Ed. Pierre Mardaga, 1986. 308 p.
35. Meyer M. Decouverte et justification en science: Kantisme, neo-positivisme et problematologie. Klincksiesk, 1979. 365 p.
36. Meyer M. Problematologie et argumentation ou la philosophie a la rencontre du langage. În: Revista Hermes, 1995/1, nr. 5, p. 145-154.
37. NACCCE Report. All Our Futures: Creativity. Culture and Education. DfEE Publications, 1999. 243 p.
38. Sternberg R.J. Intelligence, Information Processing and Analogical Reasoning. Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1977. 362 p.
39. Sternberg R.J. The Nature of Creativity. Cambridge: University Press, 1988. 466 p.
40. Sternberg R.J., Handbook of Creativity. Cambridge University Press, 1999. 502 p.
41. Torrance E. P. E. Paul Torrance papers, University Archives, University of Minnesota, Twin Cities. <https://archives.lib.umn.edu//repositories/14/resources/1500> Accessed June 13, 2018.

ADNOTARE

Yildiz Ahmet. Dezvoltarea creativității elevilor la lecțiile de limbă engleză prin strategia problematizării.

Teză de doctor în Științe Pedagogice. Chișinău, 2018.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 180 de surse, 120 de pagini text de bază, 13 figuri, 10 tabele, 10 anexe. **Publicații la tema tezei:** 7 lucrări științifice.

Concepte cheie: creativitate, problematizare, problematologie, gândire creitică, gândire creatoare, codul elevului creativ, instrumentar de dezvoltare a creativității, strategie problematologică, stadii ale creativității, tipuri de gândire;

Domeniul de studiu: reprezintă teoria și metodologia instruirii (limba engleză).

Scopul tezei constă în elaborarea strategiei didactice de micronivel ce stimulează activitatea de gândire a elevilor și asigură dezvoltarea creativității acestora în cadrul lecțiilor de limba engleză la nivelul claselor gimnaziale.

Obiectivele cercetării: Configurarea analitică a viziunii educaționale a creativității; examinarea proceselor de definire a *creativității*; valorificarea ideilor și concepțiilor privind problematizarea și problematologizarea ca factori ai creativității elevilor; dezvoltarea specificului mai multor abordări teoretice ale creativității; analiza unui șir de modele ale creativității și a raporturilor determinante ale creativității, în care se înscriu: *insign și creativitate, motivație și creativitate, talent și creativitate; imaginație și creativitate*; punerea în valoare a creativității din perspectivă instructivă; analiza creativității în limbă, aspectul ei generativ (productivitatea limbii); elaborarea instrumentarului de dezvoltare a creativității și validarea acestuia în practica didactică.

Noutatea și originalitatea științifică a investigației constă în identificarea gândirii creitice, care este deosebită de gândirea creatoare, deoarece este *acea gândire care examinează argumentația*, pentru a determina dacă este sau nu valabilă. S-a ilustrat că gândirea creatoare utilizează abilitățile gândirii nu pentru a examina un argument, ci pentru a produce, a descoperi ceva ce este nou și de valoare. Au fost conceptualizate două entități în dezvoltare a creativității elevilor: *problematizarea*, care este modalitatea de a crea în mintea elevului o stare (situație) conflictuală (critică sau de neliniște), intelectuală pozitivă, determinată de necesitatea cunoașterii unui obiect, fenomen, proces sau a rezolvării unei probleme teoretice sau practice, pentru a obține progres în pregătire. A doua este *problematologia*, ca o nouă manieră de gândire, prin care problema nu își găsește direct un răspuns, ci generează alte întrebări, care urmează să fie soluționate. De asemenea, a fost elaborat și valorificat analitic *Codul elevului creativ*.

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea unui instrumentar metodologic valid – Strategia problematizării de dezvoltare a creativității elevilor, care dezvoltă specificul creativității ca proces, ca produs, ca potențialitate și dimensiune a personalității elevului, fapt ce contribuie la dezvoltarea creativității elevilor.

Importanța teoretică a cercetării. Teoretic a fost definită *problematologia* din perspectivă educațională, ca o nouă manieră de gândire a elevilor, ca un studiu de interogatoriu pozitiv, ocupându-se de dialectica întrebării-întrebării-răspunsului și supunând chestionarea chestionării însăși. De asemenea, a fost argumentat conceptul de *gândire creitică* a elevilor, comparativ cu cel de gândire creatoare.

Valoarea praxiologică a lucrării constă în elaborarea și aplicarea modelului dezvoltării creativității elevilor la lecțiile de limbă engleză. Valorificarea educațională a Strategiei problematizării de dezvoltare a creativității elevilor, având ca o componentă de bază Instrumentarul DCE la lecțiile de limba engleză a confirmat experimental validitatea dezvoltativă a tehnicilor aplicate.

Implementarea rezultatelor științifice: Modelul Dezvoltării creativității elevilor a fost elaborat și implementat la lecțiile de limbă engleză în clasele a 7-a și a 8-a Liceul Teoretic *Orizont* din Chișinău.

Rezultatele cercetării au fost difuzate prin comunicări științifice naționale și internaționale din Republica Moldova și Turcia.

АННОТАЦИЯ

**Ахмет ЙЫЛДЫЗ. Развитие креативности учеников на уроках английского языка
сквозь стратегию проблематизации.**

**Диссертация на соискание учёной степени доктора педагогических наук.
Кишинэу, 2018.**

Структура диссертации: введение, три главы, общие заключения и рекомендации, библиография из 180 источников, 120 страницы основного текста, 13 рисунков, 10 таблиц, 10 приложений. **Публикации по теме диссертации:** 7 научных работ.

Ключевые слова: креативность, креативное мышление, креативное мышление, код креативного ученика, проблематика, проблематология, инструменты по развитию креативности, проблематологическая стратегия, стадии креативности, типы мышления.

Область исследования: представляет теорию и методологию обучения (английский язык).

Цель диссертации состоит в разработке дидактической стратегии на микро уровне, которая стимулирует мыслительную деятельность учеников и обеспечивает развитие их креативности во время уроков английского языка на уровне гимназических классов.

Предмет исследования: Аналитическая конфигурация образовательного видения креативности; изучение процессов по определению *креативности*; повышение значения идей и концепций по проблематике и проблематологии, как факторов креативности учеников; выявление специфики нескольких теоретических подходов креативности; анализ ряда моделей креативности и отчетов, определяющих креативность, а именно: *самовыражение и креативность, мотивация и креативность, талант и креативность; воображение и креативность*; выделяя креативность с поучительной точки зрения; креативность в анализе языка, ее генеративной аспект (производительность языка); разработка инструментальных средств по развитию творческого потенциала и его проверки в педагогической практике.

Научная новизна исследования заключается в выявлении *creit* мышления, которое отличается от креативного мышления, потому что, что такое мышление рассматривает аргумент, чтобы определить, является ли он действительным. Он показал, что креативное мышление использует навыки мышления не для того, чтобы рассмотреть аргумент, а чтобы произвести, чтобы открыть что-то новое и ценное. Были концептуализированы два объекта в развитии креативности учащихся: *проблематизация*, что является способом создания в сознании ученика конфликтной ситуации (критической или тревожной), положительного интеллекта, вызванный необходимостью знать предмет, явление, процесс или решение проблемы теоретической или практической, для достижения прогресса в учебной подготовке. Во-вторых, это *проблематология*, как новый способ мышления, через который проблема не находит прямого ответа, но порождает другие вопросы, которые необходимо решить. Кроме того, был разработан и аналитически оценен *кодекс креативного ученика*.

Решение важной научной проблема заключается в разработке действенных методологических инструментов - проблематологическая стратегия развития креативности учеников, которая выявляет специфику креативности как процесс, как продукт, как потенциал и масштаб личности ученика, что способствует развитию креативности учеников.

Теоретическая и практическая значимость работы. Теоретически, с образовательной точки зрения определена проблематология, как новый способ мышления учеников, как исследование положительного анкетирования, занимающееся диалектикой постановки вопрос-вопрос - ответ и исследующее само исследование. Также была аргументирована концепция критического мышления студентов по сравнению с креативным мышлением. Образовательная оценка проблематологической стратегии развития креативности учащихся, имея в качестве основного компонента Инструментарий РКУ на уроках английского языка экспериментально подтвердила действенность применяемых развивающих техник.

Внедрение научных результатов:

Модель развития креативности учеников был разработан и внедрен на уроках английского языка в 7-х и 8-х классах Теоретического лицея «*Orizont*» в г. Кишинэу. Результаты исследования были распространены посредством национальных и международных научных вестников Республики Молдова и Турции.

ANNOTATION

Yildiz Ahmet. *Developing pupil's creativity at the English lessons through strategy of problematisation.*

PHD Thesis in Pedagogical Sciences.. Chisinau, 2018.

The Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography containing 180 sources, 120 pages of basic text, 13 figures, 10 tables, 10 annexes.

Publications related to the thesis topic: 7 scientific works.

Keywords: creativity, creative pupil's code, *insigne*, motivation, talent, genius, imagination, creativity models, determining ratios of creativity, creative thinking, creitic thinking, problem solving, problematology.

Field of study: Theory and Methodology of Instruction (English Language).

Research purpose: defining the instructional strategy that would stimulate pupil's thinking activity and would help developing their creativity at the English lessons in junior level.

Research objectives: Analytical configuration of the instructional view on creativity; assessment of the defining processes of creativity; synthesizing the ideas and the concepts concerning problem solving as a factor of pupils' creativity; determining the peculiarities of different theoretical approaches of creativity; analysis of a variety creativity models and determinant ratios of creativity that include *insigne and creativity*, *motivation and creativity*, *talent, genius and creativity*, *imagination and creativity*; highlighting the creativity from the psycho-pedagogical perspective; elaboration of the experimental tools and its validation in teaching experience.

Scientific novelty and originality consists in defining the creitic thinking which is different from creative thinking, as it *examines the arguments* that determines if it is available or not. It has been demonstrated that creative thinking uses thinking abilities for producing or discovering something that is new and valuable, not for examining an argument. There we conceptualized two entities in the development of pupils' creativity, that is *problem solving* that is the way to create in pupil's mind a conflict or a state of concern, a positive intellectual state, determined by the necessity of knowing an object, phenomenon, process or solving a theoretical or practical problem in order to attain progress. The second is problematology, as a new way of thinking, according to which the solution of a problem generates other questions or problems, which should be solved. It was also elaborated the *Code of a creative pupil*.

The scientific problem solved in research: consists in elaboration of a valid methodological tool that shows the specific features as a process, as a product, as potential quality of the pupil as a personality, that contributes to the development of the pupils' creativity.

Theoretical significance and applied value of the research. It was theoretically defined *problematology* within instructional perspective, as a new way of pupils' thinking, as a positive questionnaires study, that deals with question-question-answer strategy and subdues questionnaire to questionnaire itself. It was argued the concept of *creitic thinking* of the pupils in comparison with the creative thinking. Instructional exploitation of the problematological Strategy of developing pupils' creativity, having the main component DPC Tool at the English lessons has confirmed experimental validity of the used techniques.

Implementation of scientific results:

The Model of pupil Creativity Development was developed and implemented in English language lessons in the 7th and 8th classes of the „Orizont” Theoretical Lyceum from Chisinau. The research results were broadcasted at the national and international scientific presentations in Republic of Moldova and Turkey.

YILDIZ AHMET

**DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR LA LECȚIILE DE LIMBĂ
ENGLEZĂ PRIN STRATEGIA PROBLEMATIZĂRII**

**SPECIALITATEA 532.02 - DIDACTICA ȘCOLARĂ PE TREPTE ȘI DISCIPLINE DE
ÎNVĂȚĂMÂNT (LIMBA ENGLEZĂ)**

Aprobat spre tipar: 15.06.18

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tirajul 60 ex.

Coli de tipar 1,2

Comanda № GS300518/3

SC "Garomont-Studio" S.R.L.
MD-2069, mun. Chișinău, str. I. Creangă 1, bl.IV
tel.: 508-616
garomont_print@promovare.md
garomont@promovare.md